

NY BOG – UDKOMMER 5. APRIL 2022

★ 70 ERINDRINGSGLIMT

FRA RUSSERTIDEN PÅ BORNHOLM

Russertiden på Bornholm blev et møde på godt og på ondt. En tid med kosakdans og musik på torvet, romantik i luften og byttehandel med ure, cigaretter og cykler – men også en tid med tyverier, overfald og voldtægter. I denne bog fortæller 70 bornholmere om deres oplevelser fra de 11 måneder i 1945-1946, hvor 8.000 russiske soldater opholdt sig på Bornholm, som en forlænget afslutning på Anden Verdenskrig. Flere fortæller deres historie for første gang.

Tavsheden brydes: Det letter at få det sagt

Ordene tilhører 91-årige Henning Sorth, som var øjenvidne til nedskydningen af en russisk soldat. En likvidering, som skyldtes en desertering, da den sovjetrussiske soldat ikke ville rejse med hjem – og stak af over marken. ”Jeg kan stadigvæk se det for mine øjne, men det letter at få det sagt”, fortsætter Henning Sorth samtalen.

Forfatter Birgitte Borgen Müller Marcussen har haft samtaler med 70 bornholmske øjenvidner om deres erindringer fra russertiden. Flere fortæller om deres erindringsglimt for første gang.

- Russertiden var den tavse periode. Både blandt befolkningen, men også i offentligheden, fordi pressen ikke måtte skrive noget, som kunne tirre russerne. Denne tavshed kom faktisk bag på mig, siger forfatteren. ★

Med bogen bliver tavsheden brudt for mange og det er vigtigt, at det bliver gjort nu.

- For det første er personerne, som var vidner til russertiden, snart borte. For det andet er netop disse personer – som primært er vokset op på landet – stærkt underrepræsenteret i historien, da de fleste kun gik i skole hver anden dag og ikke skrev meget. Vi mangler simpelthen deres erindringer fra russertiden, fortæller Birgitte Borgen Müller Marcussen. ★

Bogen er i lavet i samarbejde med Bornholms Ø-arkiv, hvor man er begejstret for forfatterens arbejde.

- Viden bliver ikke altid overleveret af sig selv, slet ikke hvis den er forbundet med smertelige minder, eller hvis man tilhører en tavs generation, der er opdraget til ikke at pive, søge medynk, eller tale for meget om sig selv. Netop dette har forfatteren haft en forståelse for – og hun har gjort et uvurderligt stykke arbejde med denne indsamling af erindringsglimt, siger Amanda Stevne Pihl, arkivar på Bornholms Ø-arkiv.

Museumsinspektør på Bornholms Museum, Jakob Seerup, har skrevet bogens forord.

- Det fremgår, at mange var bekymrede over, hvad der dog skulle blive af Bornholm. Og set i historiens store bakspejl er det da også i dag stærkt tankevækkende, hvordan det kunne være gået, hvis russerne var blevet på Bornholm, skriver Jakob Seerup. ★

Bogen udkommer tirsdag den 5. april 2022

76-årsdagen for russernes afrejse fra Bornholm

HISTORIEN

De sovjetrussiske soldater bombede Rønne og Nexø den 7. og 8. maj 1945, hvor resten af Danmark festede efter Befrielsen. De tyske tropper ville kun overgive sig til briterne, men de kom ikke – i stedet kom bombeflyene og bornholmerne måtte flygte ud til familie og venlige sjæle på øens gårde og husmandssteder. Den 9. maj 1945 overgav tyskerne sig til de sovjetrussiske tropper – og prompte startede russerne en operation med at få transporteret over 20.000 tyske soldater og flygtninge fra Bornholm – og til en fremtid i uvished i Rusland. Herefter startede 11 måneder med omkring 8.000 russiske soldater på Bornholm. Et møde, som 70 bornholmere nu sætter ord på – med hver deres **ERINDRINGSGLIMT**.

*Vi løb ned ad trappen, og lige der, hvor der var et vindue, sad en tysk soldat med et maskingevær og skød op i luften efter et russisk fly. Vi skulle ned i husets beskyttelsesrum, og der sad vi sammen med to kontorister i tre timer. Vi kunne høre flere brag, og mange tanker gik igennem vore hoveder. **Tove Haabengaard***

*I beskyttelsesrummet: Jeg husker, at min far sad stille og roligt og spiste en mad, men min mor skældte ham ud, fordi han kunne tage det hele så roligt. **Gertrud Friis***

*Efter bombardementet var der tæt på 100 evakuerede hos os på Langensgård i Nylars. De havde selv tæpper med og nogle havde telte. De blev placeret ude i haven, hvor der blev bredt halm ud over det hele. **Jørgen Kofoed***

*Den ene soldat manglede det yderste på næsen, som vistnok var skudt af. Den anden russer havde et hul gennem armen, så man kunne se direkte igennem den. I familien har vi senere talt om, hvordan det kunne lade sig gøre, men vi havde alle set hullet. **Peter Hansen***

*Senere fik de tyske flygtninge besked på, at nu skulle de hjem. Det var en elendig flok, der drog af sted, måske var der 50 personer. De tøffede af sted – og tårerne trillede ned ad kinderne på dem. Far fik senere at vide af fiskerne på Christiansø og i Gudhjem, at flygtningene kom afsted på pramme og blev bombet. **Erna Hansen***

*Russeren smed mor ind i spisekammeret og låste døren med nøglen. Olaf løb op til far. Jeg skreg, næsten så der ikke var mere lunge tilbage. Jørgen lagde armene om mig og krammede mig. **Anne-Margrethe Jacobsen***

*Min far var jo politimand, og det var ham, der skulle skrive rapporter om voldtægter og overfald, som der desværre ikke kunne følges op på, for det tog russerne sig selv af. Når han kom hjem fra arbejde, kunne vi mærke på ham, at det pinte ham, at politiet ikke kunne følge sagerne til dørs. **Henning Fält-Hansen***

*”Det er russerne, der synger ude i skoven”, sagde min mor. Senere fik jeg fortalt, at russerne ofte om aftenen underholdt den lokale befolkning med sang, musik og folkedans. **Arne Ipsen***

*Her så længe efter – så går det nok an at fortælle, at jeg også købte nogle småting af disse russiske venner. Et par pistoler blev det til, en kikkert og et armbåndsur, samt et par andre småting. Bare fordi tingene var der. Det var bare ungdommelig skæg og ballade. **Knud Marker***

*I Robbedaleskoven sprang fire russere frem og krævede de 5 liter kærnemælk, som blev drukket på stedet. Derefter gik de i gang med skummetmælken, men den blev spyttet ud. **Henning Sorth***

*Kvinden blev bedt om at udpege voldtægtsmanden. Det gjorde hun. ”Pling”. Så var han skudt på stedet. **Børge Mogensen***

Ønskes mere info om bogen, fotos eller interview. Kontakt forfatter Birgitte Borgen Müller Marcussen på mobil: 29 64 51 33. Eller forlagschef Brian Christensen på mobil: 28 40 37 80, mail: brian@hakon-holm.dk

Med venlig hilsen
Brian Christensen
Forlagschef, Hakon Holm Publishing

70

Erindringsglimt

fra RUSSERTIDEN på Bornholm

*Indsamlet af
Birgitte Borgen Müller Marcussen*

HAKON HOLM PUBLISHING

BOGFAKTA:

Titel: **70 Erindringsglimt fra russertiden på Bornholm**

Sidetæl: 200 (ill.)

Udgivet af: Hakon Holm Publishing

ISBN: 978-87-87698-16-0

Bogen sælges via landets boghandlere (DBK)

og via: www.hakon-holm.dk

Pris: 275,00 kr.

Bogen udkommer tirsdag den 5. april 2022

76-årsdagen for russernes afrejse fra Bornholm